

Предлог програма докторских студија на Филолошком факултету у Београду

фебруар 2008

I УВОД

1. Разлози за покретање студија

Постдипломске, докторске, студије из области филолошких наука спадају у најстарије постдипломске студије у Србији. Нека од најзначајнијих имена српске филологије стекла су звање доктора на Филозофском, односно Филолошком факултету Универзитета у Београду. Данашњи доктори филолошких наука предају на универзитетима у Србији и у иностранству, раде у институтима .

Реформом универзитетских студија докторске студије прерасле су у студијски програм у трајању од три године. Студијски програм докторских студија замишљен је тако да у прве две године студент слуша одређен број теоријских предмета општег карактера и одређен број предмета ужег усмерења везаног за подручје истраживања из ког ће радити докторску дисертацију. С проширењем студија на три године профилисане су области које полазници бирају према сопственом занимању и потребама. Могућност избора групе предмета указује на отвореност, флексибилност и прилагодљивост студија интересовању појединца и професионалним потребама кандидата. У наредној фази развоја студијских програма докторских студија главни нагласак биће стављен на мултидисциплинарности програма која ће захтевати увођење предмета из области филозофије, друштвених наука, драматургије, филма и медија у сарадњи са другим факултетима Универзитета у Београду и другим универзитетима у земљи и иностранству. Предложени програм докторских студија може се поредити по структури са докторским студијама језика и књижевности на одговарајућим светским Универзитетима. Реформа која се почиње остваривати на основу новог Закона о високом образовању, реформа основног и средњег образовања, повећање броја студијских група и факултета у Србији, намеће потребу за већим бројем доктора филолошких наука који би били у стању да изводе нове програме, према критеријумима које прописује Универзитет у Београду. Судаћи по искуствима других земаља и значају које у њима има високо школство те се потребе дугорочно неће смањивати већ ће расти. Све су то оправдани разлози за покретање докторских студија на Филолошком факултету.

2.Отвореност студија

Докторске студије су конципиране тако да полазници могу пратити поједине курсеве и на другим факултетима Универзитета у Београду, у Србији или у иностранству, при чему ће бити неопходни међууниверзитетски и међуфакултетски споразуми о сарадњи који омогућавају такве студије.

Истовремено ове докторске студије су отворене за полазнике других докторских студија на Универзитету у Београду, у Србији и иностранству, посебно за полазнике студија на нашем Универзитету и сродним или филолошким факултетима у Нишу, Косовској Митровици, Новом Саду и Крагујевцу.

Начин плаћања уписа на поједине курсеве или предмете или семестре биће потребно регулисати посебним међууниверзитетским или међуфакултетским споразумом.

2.1. Могућност укључивања студија или дела студија на докторске програме домаћих или страних универзитета

Овај студијски програм конципиран је тако да буде компатибилан са докторским студијама на другим универзитетима у Србији и иностранству. У овој фази неопходно је обавити разговоре и разменити информације о међусобном интересовању за размену студената и наставника. Неопходно је предвидети сарадњу са докторским студијама на другим универзитетима у Србији, али је и неопходно стећи прва искуства у реализацији ових студија и склапати споразуме тек после одговарајућих анализа и вредновања програма после пуног остваривања трогодишњих студија. То неће бити могуће пре 2011/2012 школске године. Истовремено је неопходно предузети кораке за укључивање наших докторских студија у Темпус и Еразмус Мундус програм размене наставника и студената, одредити универзитете за које смо заинтересовани да формирамо конзорцијум.

II Назив и циљ студија, услови студија, критеријуми и поступак избора полазника и компетенције које студент стиче докторирањем

1. Назив студија: постдипломске докторске студије из језика, књижевности и културе.

Студије припадају подручју друштвених наука, пољу филологије, науке о књижевности и језику, теорији и историји књижевности, упоредној књижевности, методици наставе језика и књижевности, културе, библиотекарству и информатици.

2. Носиоци студија

Носилац студијског програма докторских студија је Филолошки факултет Универзитета у Београду. У његовом састављању учествују Комисија за докторске студије Научно-наставног већа, Научно-наставно веће, катедре и наставници. Предвиђа се учешће у настави у будућности и наставника и истраживача из Института за српски језик и Института за књижевност, академика чланова САНУ, Академије за драмске и филмске уметности Универзитета уметности у Београду, те Филолошких факултета у Новом Саду, Нишу, Крагујевцу и Косовској Митровици, Факултета политичких наука, Филозофског факултета и Економског факултета Универзитета у Београду.

3. Циљ студија

Мада су у овом почетној фази студијски програми докторских студија усредсређени примарно на област филологије с временом ће се ићи на повећање мултидисциплинарне усмерености ових студија (културолошке студије, комуниколошке, медијске и комуникационе теорије, интеркултурална комуникација и др.). Поред наглашеног значаја који за ову средину имају докторске студије из српског језика и књижевности програми треба да осмисле и улогу и функцију студија страних књижевности код нас, у оквирима академске средине, система образовања и српске културе уопште. Већ и овако конципиран он одражава отвореност према вредностима других књижевности и култура и треба да обезбеђује кадровску обнову на Факултету, образује нове стручњаке .

4. Услови студија и критеријуми и поступак избора полазника

4.1 Услови уписа на докторске студије, посебно услови за полазнике који су стекли раније квалификације по студијским програмима пре 2005. године:

а) завршене основне академске студије и мастер, са средњом оценом преко 8,00.

б) у случају да кандидат није стекао диплому из области филолошких наука, или не испуњава део прописаних услова за упис, Веће докторских студија ће одлучити може ли, и под којим условима, кандидат бити примљен.

в) у случају да кандидат има звање магистра стечено на Филолошком факултету Универзитета у Београду, или на неком другом Универзитету, Веће докторских студија може му признати, на предлог одговарајуће Катедре, одређени број ЕЦТС бодова.

г) кандидат који је завршио основне четворогодишње студије до 2007. године са средњом оценом 9,00 и преко 9,00, има право уписа на докторске студије.

4.2 Критерији и поступак избора кандидата

Научно-наставно веће (Веће докторских студија) Филолошког факултета посебном одлуком утврђује предлог броја полазника на докторским студијама и упућује предлог Министарству просвете.

По окончању расписаног јавног конкурса за упис на докторске студије и припелих пријава Веће докторских студија именовало посебну комисију која ће утврдити да ли кандидати испуњавају прописима утврђене услове. У случају да се пријави већи број кандидата од предвиђеног максималног броја Комисија ће утврдити ранг листу кандидата на основу постигнутог успеха на основним академским студијама и мастеру или другим одговарајућим студијама и обављеног разговора са кандидатом на ком ће се утврдити мотивација и стручна компетентност свих кандидата. При коначном избору Комисија ће водити рачуна и о заступљености кандидата на свим усмерењима и о научним и наставним интересима Филолошког факултета Универзитета у Београду.

5. Компетенције које стиче студент по завршетку студија, могућност настављања научно-истраживачког рада, могућности пост-докторских усавршавања, и могућности запошљавања у јавном и приватном сектору.

Одбраном докторске дисертације, којој претходи похађање наставе на докторским студијама, полагања испита из програмом утврђених предмета и положеног докторског испита, индивидуални рад са ментором и другим наставницима, учешће на научним скуповима и у настави на нижим нивоима, те евентуално научно-истраживачки рад на пројектима, студент стиче способност самосталног бављења научним радом и решавања најсложенијих задатака на подручју друштвених наука, у области за коју се определио, али и увид у друге области заступљене на студијама. Студенти могу наставити усавршавање на последокторским усавршавањима у земљи и иностранству. Пожељно је иницирати програм последокторског усавршавања на Филолошком факултету у догледно време. Са докторатом из филолошких наука, може се радити и у научним и наставним установама, образовно-васпитним и наставним установама, на уметничким академијама, у позоришним и филмским установама, институтима за књижевност и језик, филм и позориште, државној и локалној управи, посебно у сектору културе и образовања, дипломатији, медијима (штампи, радију и телевизији).

III Студијски програми

1. Структура и организација програма докторских студија у пуном радном времену

Постдипломски докторски студиј на Филолошком факултету у Београду траје укупно три године, тј. шест семестара. Испуњење свих студијских обавеза, закључно са изработом и одбраном докторске тезе, износи 180 ЕЦТС бодова, 60 бодова годишње.

Студијска подручја (модули) на докторским студијама деле се на:

1. Језик
2. Књижевност
3. Култура

У оквиру наведених подручја имамо следеће смерове:

- а. Наука о језику
- б. Наука о књижевности
- в. Методика наставе језика и књижевности
- г. Примењена лингвистика
- д. Библиотекарство и информатика
- ђ. Културологија и комуникологија
- е. Студије културе
- ж. Преводилачке студије

Прва година студија има 5 предмета, курсева, семинара, од којих сваки носи по 12 ЕЦТС бодова. Студенти се на почетку студија одлучују о примарном подручју и смеру, а самим чином избора, сва друга подручја и смерови постају за њих секундарни. Зависно од подручја и смера, имамо следеће обавезне предмете:

1. Савремени лингвистички методи (др Предраг Пипер, редовни професор)
2. Савремени књижевни методи (др Слободан Грубачић, редовни професор)
3. Савремене студије културе (др Јасна Јанићијевић, редовни професор)

На другој години студија баве се студијским истраживачким радом који мора бити приказан кроз часове консултација из 3 предмета непосредно везаних за тему докторске дисертације /изабрана у договору са ментором) који доносе по 10 ЕЦТС бодова сваки, и израду 3 семинарска рада који доносе по 10 ЕЦТС бодова сваки.

Студент са листе понуђених предмета, курсева, семинара, по свом слободном избору и у договору са ментором, бира оне који најадекватније одговарају креирању његовог будућег образовног профила, као и теми његове докторске тезе. Самим чином избора, они за њега постају обавезни. Садржај и начин извођења наставе (предавања и/или семинари, дискусије, менторске консултације) као и провере стеченог знања (испити, семинарски радови) едетаљније ће бити описани у студијским програмима за предмете који се нуде на докторским студијама, као и у годишњим наставним плановима за постдипломски студиј. Одабир предмета, курсева, семинара, се врши по принципу «општи/специјалистички», и то тако да «општи» представљају подручје индивидуалног усавршавања докторанта, а специјалистички су везани за израду докторског рада. Који ће од предмета, курса, семинара, и у ком тренутку, бити «општи» а који «специјалистички» зависи од одабраног студијског подручја (модула) и смера. Све истраживачке и наставне активности се изводе у складу са нормама научног рада и у складу са менторским консултацијама. Минимално обавезно оптерећење специјалистичким садржајима износи 90 ЕЦТС бодова. Овако осмишљена структура бодовног оптерећења гарантује да докторски студиј на Филолошком факултету у Београду са 50% учествује у функцији докторског рада. У складу са тим, обликују се: студијски садржаји, ток самих студија и студентске обавезе. У целини гледано, настава на докторским студијама је у већој мери испуњена изборним садржајима.

Списак предмета по студијским подручјима:

А) Језик

Б) Књижевност

В) Култура

(прилог I)

1.2 Обавезне и изборне активности (учествовање на конференцијама, семинарима, симпозијумима, итд.) и услови за њихово изражавање у ЕЦТС бодовима

Током трећег и четвртог семестра, докторанти, у договору са ментором, могу учествовати и у извођењу наставе на додипломском или дипломском студију на Филолошком факултету у Београду. Докторант који учествује у извођењу наставе током једног семестра може прикупити 30 ЕЦТС бодова, чиме је ослобођен обавезе похађања наставе и испитних обавеза у том семестру. За овакав ангажман докторанта, поред препоруке ментора, односно наставника на одређеном предмету, потребна је и сагласност Већа докторских студија.

Учествовањем (са рефератом) на једној домаћој или међународној научној конференцији, одлуком Већа докторских студија, докторанти могу бити ослобођени прикупљања 10 ЕЦТС бодова. Одлуку о признавању тако стечених ЕЦТС бодова, на предлог ментора, доноси Веће докторских студија.

Објављивањем једног стручног или научног рада у домаћим или иностраним научним часописима током докторских студија, докторант стиче 10 ЕЦТС бодова. Уколико Веће докторских студија не донесе другачију одлуку, на тај начин је могуће сакупити највише 30 ЕЦТС бодова. Одлуку о признавању тако стечених ЕЦТС бодова, на предлог ментора, доноси Веће докторских студија.

1.3 Опис сваког предмета и/или модула

(прилог II)

2. Организација студија са делом радног времена

Имајући у виду да ће велики број полазника докторских студија имати проблема са похађањем наставе, настава ће бити организована, уз договор са кандидатима суботом и путем консултација и комуникација путем електронске поште.

IV Ритам студија и обавезе студената и наставника

1. Услови за упис у следећи семестар, односно следећу годину студија
Услов за упис у другу годину докторских студија је положено 4 од 5 предмета са прве године.
2. Избор ментора и докторског кандидата
Веће докторских студија одређује ментора на предлог матичне катедре и кандидата.
3. Настава на докторским студијама може се одвијати и на страном језику, одлуком Већа докторских студија.
4. Поступак и услови оцене докторске дисертације
5. Услови и начин одбране докторске дисертације
6. Услови и начин стицања доктората наука уписом на докторске студије израдом докторског рада без похађања наставе и полагања испита
7. Дефинисати однос према досадашњим постдипломским студијама

Одлуком Наставно-научног већа и Већа докторских студија, може се предвидети да се део студијског програма и магистарских и специјалистичких студија признаје за део студијског програма докторских студија.

8. После завршене друге године студија и положених свих испита на докторским студијама, студент полаже усмени докторски испит из научне области из које намерава да ради докторску дисертацију. Програм докторског испита утврђује Центар за постдипломске студије, а одобрава Наставно-научно веће Факултета.

Усмени докторски испит полаже се из предмета који су предвиђени наставним програмом за докторске студије и то пред комисијом, коју чине предметни наставници на докторским студијама које именује декан.

У току треће године студија, Наставно-научно веће, на предлог матичне катедре, одређује ментора из редова наставника, који ће пратити рад студента.

Са положеним усменим докторским испитом студент докторских студија стиче статус докторанта и право да пријави израду докторске дисертације.

9. На Факултету може да се стекне докторат наука из области за које је факултет матичан.

Кандидат докторант предлаже тему докторске дисертације .

Докторска дисертација може бити:

- аналитична, то јест да разложи проблем везан за неку од истраживачких области из програма докторских студија, да се заснива на тумачењу аналитичког карактера, да садржи оригиналан научни допринос;
- теоријска, то јест да обави анализу полазећи од теоријских постулата које треба доказати тако што ће их супротставити другим тумачењима, или их у потпуности одбацити
- емпиријска, тако што ће обавити анализу полазећи од података који доказују и који одбацују или конфронтирају постављене хипотезе
- интерпретативна, тако што вреднује и разматра садржаје, тезе, значења, појмове, идеје једног аутора или покрета, улазећи у њихову суштинску вредност с обзиром на сазнајне проблеме одређене тематике.

Овако теоријски и методолошки заснована, докторска дисертација такође:

- илуструје стање науке у тој области;
- садржи закључке;
- наводи актуалну библиографију.

Наставно-научно веће на предлог одговарајуће катедре или Центра за постдипломске студије формира комисију за одобрење теме. Комисија има три члана из редова наставника и подноси извештај у року од 45 дана.

Наставно-научно веће оцењује научну заснованост теме предложене дисертације и доставља Већу групације друштвено-хуманистичких наука Универзитета на сагласност.

На захтев кандидата, Наставно-научно веће одређује ментора докторанту из

редова наставника факултета.

Наставно-научно веће може предложити за члана комисије и професора са факултета из иностранства. Уколико инострани члан комисије не влада српским језиком, докторант је дужан да текст докторске дисертације уради двојезично (на српском и једном страном језику).

Кандидат брани докторску дисертацију у року од пет година од дана одобрења теме.

Наставно-научно веће, на захтев кандидата, може одобрити продужење рока за одбрану докторске дисертације, али не дуже од 3 године, у случају болести, трудничког и породилског одсуства, одслужења војног рока и других објективних околности које су спречиле кандидата да одбрани докторску дисертацију у прописаном року.

Наставно-научно веће формира комисију за преглед и оцену завршене дисертације. Комисија се састоји од најмање три наставника, или научна радника одговарајућег звања од којих је најмање један ван редовног састава факултета.

Комисија подноси Наставно-научном већу извештај са мишљењем о докторској дисертацији у року од два месеца од дана предаје дисертације.

Дисертацију и реферат комисије о дисертацији, Факултет ставља на увид јавности најмање тридесет дана. По истеку овог рока, Наставно-научно веће Факултета разматра и усваја извештај комисије.

Извештај комисије о дисертацији подноси се на сагласност Већу групације друштвено-хуманистичких наука Универзитета на сагласност.

Наставно-научно веће одлучује о захтеву за одбрану докторске дисертације на предлог комисије за оцену и одбрану докторске дисертације. Дан одбране прихваћене докторске дисертације одређује комисија за одбрану у договору са докторантом.

Комисију за оцену рада и одбрану докторске дисертације формира Научно-наставно веће факултета на предлог матичне катедре или Центра за постдипломске студије, и она се састоји од најмање три наставника од којих је један ван редовног састава факултета. У случају повећања број чланова комисије обавезно је непаран.

Факултет објављује време и место одбране дисертације у средствима јавног информисања.

Чин одбране докторске дисертације јаван је и одвија се пред комисијом којом руководи председник.

Чин одбране докторске дисертације састоји се од докторантовог експозеа и расправе о резултатима рада.

Комисија, након већања, већином гласова утврђује резултат јавне одбране: „одбранио докторску дисертацију“ или „није одбранио докторску дисертацију“ и доноси одлуку.

Записник о јавној одбрани дисертације потписују сви чланови комисије који учествују у одбрани; члан комисије може у записнику оздвојити своје мишљење.

О резултатима одбране Факултет извештава све сродне факултете у земљи. Докторска дисертација која није одбрањена не може се поново бранити. Докторант који је одбранио дисертацију стиче научни степен доктора филолошких наука, или доктора лингвистичких наука, или доктора књижевних наука, или доктора библиотекарства и информатике. Одлуку о звању доноси комисија.

Документацију потребну за промоцију Факултет доставља Универзитету. Промоцијом докторант званично стиче научни степен доктора наука.

О одбрањеној дисертацији издаје се диплома. Диплому оверавају потписом декан Факултета и ректор Универзитета.

На писано образложени приговор појединца или установе да одбрањени рад, односно докторска дисертација није оригиналан научни рад, насвано-научно веће образује комисију од пет чланова, од којих два изван редовног састава Факултета, која утврђује чињенично стање, изводи доказе и о томе подноси извештај Наставно-научном већу. Вече доноси одговарајућу одлуку на основу извештаја и расправе.

Одлука се доставља подносиоцу приговора.

Одлука о поништењу доставља се министру просвете ради одлашавања ништавности докторске дисертације.

-

V Формирање Већа докторских студија

1. Веће докторских студија бирају наставници који учествују у извођењу наставе на истом, и то по једног представника са сваке Катедре и Семинара, и председник Комисије за докторске студије.

2. Веће докторских студија броји 17 чланова.

3. За сваку академску годину Веће докторских студија потврђује планове и програме извођења наставе за сваки семестар

VI Максимално трајање докторских студија

1. Докторске студије на Филолошком факултету трају три године.

2. Прве две године докторских студија, уз одобрење Већа докторских студија, могуће је продужити највише за 1 годину.

3. Трећу годину докторских студија, уз одобрење Већа докторских студија, могуће је продужити највише за 2 године.

4. Уз сва дозвољена продужења, максимално трајање докторских студија је 6 година.

VII Услови извођења студија

1. Место извођења студија:

Филолошки факултет у Београду, Студентски трг 3

2. Подаци о простору и опрема:

Простор који студентима стоји на располагању су учионице, кабинети, амфитеатри, језичке лабораторије, интернет клуб и библиотеке Филолошког факултета у Београду. Тренутно расположиви радни простор је довољан за извођење наставе и осталих студијских активности. Библиотеке су добро опремљене уџбеницима, приручницима, књигама, аудио, видео и ДВД материјалима. Опрема подразумева: прикључак на интернет, рачунаре, скенере, фото-копир апарате, пројекторе, итд.

3. Руковођење докторским студијама:

Докторским студијама руководи Веће докторских студија Филолошког факултета у Београду

4. Уговорни односи

А) У уговорне односе ступају докторски кандидат и Филолошки факултет. Уговор склопљен између кандидата и Филолошког факултета садржи правне норме које утврђује међусобне обавезе страна потписница и списак предмета које кандидат слуша и полаже утврђен у сагласности са ментором.

Б) У уговорне односе ступају институције са којима се сарађује у прикупљању кредитних бодова

5. Имена наставника и сарадника који учествују у извођењу наставе

А) Наставним планом за сваку академску годину ће се прецизирати који ће наставник изводити наставу у поједином семестру

Б) Наставници који изводе наставу у оквиру неког студијског подручја или предмета, могу бити испитивачи и ментори унутар тих студијских подручја и предмета

В) Имена наставника и сарадника

(прилог III)

VIII Оптималан број студената који се могу уписати с обзиром на простор, опрему, број наставника, а посебно с обзиром на број потенцијалних ментора

Оптимални број студената који се могу уписати с обзиром на простор је 25 кандидата по модулу; максималан број кандидата је 30, а минималан 5.

IX Процена трошкова извођења докторских студија и трошак студија по студенту

Алтернатива А - 150.000 динара

Алтернатива Б - 180.000 динара

Одбрана докторске дисертације - 48000 динара

X Финансирање докторских програма

1. Извори финансирања

Министарство просвете

Министарство науке

Установе које укључују своје запослене на студије

Стипендитори

Полазници

2. Евалуација докторских програма

Начин праћења извођења докторског студијског програма одвијаће се на више нивоа континуирано – на нивоу смера, модула и целокупног докторског програма.

А) евалуација студента полазника програма

Б) Спољну евалуацију обављају стручњаци из Србије и иностранства

В) Самоевалуација наставника који изводе програм

18.02.2008